

Spis treści

Wykaz skrótów	XII
Wstęp	XVII
Nota edytorska	XXXII

Dokumenty

CZEŚĆ PIERWSZA OKRES PRZEDWOJENNY

Rozdział I: Dokumenty osobiste i rodzinne

Dok. 1. B.d., b.m. Odpis zezwolenia dla H. Wilczyńskiego na prowadzenie zajęć w charakterze prywatnego nauczyciela (fragment)	2
Dok. 2. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński?], Brudnopis listu do teścia w sprawie rodzinnego placu w Kielcach [?]	2
Dok. 3. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński?], Brudnopis listu kondolencyjnego dotyczącego nieznaney osoby (fragment)	3
Dok. 4. 1935, Sosnowiec. Ubezpieczalnia Społeczna w Sosnowcu. Pismo do [Chaskiela] Wilczyńskiego (fragment)	3
Dok. 5. 1935–1936, Sosnowiec. Ubezpieczalnia Społeczna w Sosnowcu, Pisma do [Chaskiela] Henryka Wilczyńskiego (Grodziec, ul. Legionów 7) dotyczące ubezpieczenia Heleny Łypaczewskiej (pracownicy): a) Nakaz płatniczy za lipiec [?] 1935 r.; b) Nakaz płatniczy z 23.09.1935 r.; c) Nakaz płatniczy z 21.10.1935 r.; d) Nakaz płatniczy z 21.11.1935 r.; e) Nakaz płatniczy z 19.12.1935 r.; f) Nakaz płatniczy z 22.01.1936 r.; g) Nakaz płatniczy z 24.02.1936 r.; h) Nakaz płatniczy z 22.04.1936 r. (fragmenty)	4
Dok. 6. B.d., Warszawa [?]. [Chaskiel Wilczyński], Dokumenty dotyczące prac remontowych	5
Dok. 7. B.d, b.m. N.N., List dotyczący należności za prace budowlane (fragment)	7
Dok. 8. Po 12.1937, b.m. [Chaskiel Wilczyński?], Brudnopis pisma (fragment)	7
Dok. 9. 20.05.1931. Warszawa. [Zygmunt Epstein], List do Henryka Wilczyńskiego	8

VI Spis treści

Dok. 10. B.d., b.m. N.N., List (fragment)	8
Dok. 11. B.d., b.m. N.N., Notatka napisana ręką dziecka	9
Dok. 12. B.d., b.m. N.N., Rysunki dziecięce	9
Dok. 13. 26.11.[1938], Warszawa. Opieka przy Publicznej Szkole Powszechnej nr 86 w Warszawie, ul. Leszno 81, Zawiadomienie o zebraniu rodziców	10
Dok. 14. Przed 1939, Warszawa. Ulotki wyborcze, a) PPS dawnej Frakcji Rewolucyjnej i Centrali Zjednoczonych Klasowych Związków Zawodowych; b) PPS, Klasowych związków zawodowych i Demokratycznego Komitetu Wyborczego przed wyborami samorządowymi	10
Dok. 15. 27.06.1939, Warszawa. C. Cukierman, List z 27.06.1939 r. do M. Nesta	12
Dok. 16. 27.06.1939, Warszawa. Zygmunt Epstein, List do N.N.	13
Dok. 17. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński?], Wykaz oprotestowanych weksli	13
Dok. 18. 06.1939, Warszawa. TOZ, Regulamin kolonii letnich	14

Rozdział II: Dokumenty zawodowe

Dok. 19. 08–09.1928, [Częstochowa]. Fabryka Wyrobów Metalowych Sz. Zeligier i H. Wilczyński, Fragment księgi kasowej	18
Dok. 20. 9.09.1929, Częstochowa. Kasa Chorych w Częstochowie, Pismo z 9.09.1929 r. do firmy Sz. Zeligier i H. Wilczyński (fragment)	18
Dok. 21. 26.09.1929, Będzin. Firma „Ferrohurt” – Spółka dla handlu produktami żelaznymi, Będzin, ul. Małachowskiego 29, Pismo z 26.09.1929 r. do Sz. Zeligiera i H. Wilczyńskiego w Częstochowie w sprawie rozliczeń finansowych	19
Dok. 22. 1929, Częstochowa. „Elibor” Spółka Akcyjna Przemysłowo-Handlowa „Ł.J. Borkowski”, Warszawa, ul. Mazowiecka 11. Oddział w Częstochowie, Zamówienie dla Sz. Zeligiera (Częstochowa, ul. Strażacka 8) na wysyłkę uchwytów do świrdrów (fragment)	19
Dok. 23. 1929, Częstochowa. „Elibor” Spółka Akcyjna Przemysłowo-Handlowa „Ł.J. Borkowski”, Warszawa, ul. Mazowiecka 11. Oddział w Częstochowie, Rachunek dla Sz. Zeligiera (Częstochowa, ul. Strażacka 8) na wysyłkę uchwytów do świrdrów (fragment)	19
Dok. 24. 22.04.1930, Częstochowa. Fabryka Wyrobów Metalowych Sz. Zeligier i H. Wilczyński Częstochowa, ul. Warszawska 95, Kopia zamówienia z 22.04.1930 r. na nity do Częstochowskiego Składu Metali, Częstochowa, ul. Ogrodowa 19	19
Dok. 25. 29.04.1930, Częstochowa. [Fabryka Wyrobów Metalowych Sz. Zeligier i H. Wilczyński Częstochowa, ul. Warszawska 95], Kopia zamówienia z 29.04.1930 r. na nity do Częstochowskiego Składu Metali, Częstochowa, ul. Ogrodowa 19	20
Dok. 26. 30.08.1930, b.m. N.N., Rachunek [?] dla [Fabryki Wyrobów Metalowych Sz. Zeligier i H. Wilczyński Częstochowa, ul. Warszawska 95?] (fragmenty)	20
Dok. 27. 10.12.1930, [Częstochowa]. [Fabryka Wyrobów Metalowych Sz. Zeligier i H. Wilczyński Częstochowa, ul. Warszawska 95], Kopia zamówienia nr 204 z 10.12.1930 r. dla Kasy Chorych	21
Dok. 28. 22.06.1937, Łagiewniki. Towarzystwo Kontynentalne dla Handlu i Przemysłu Spółka Akcyjna Fabryka Armatur Łagiewniki, Kwit przewozowy nr 1695 z 22.06.1937 r. (baterie)	22

Dok. 29. 30.06.1937, Łagiewniki. Towarzystwo Kontynentalne dla Handlu i Przemysłu Spółka Akcyjna Fabryka Armatur Łagiewniki, Kwit przewozowy nr 1748 z 30.06.1937 r. (baterie)	22
Dok. 30. 8.07.1937, Łagiewniki. Towarzystwo Kontynentalne dla Handlu i Przemysłu Spółka Akcyjna Fabryka Armatur Łagiewniki, Kwit przewozowy nr 1822 z 8.07.1937 r. (baterie)	22
Dok. 31. Przed 1939, Częstochowa. Powszechna Kasa Oszczędności, Blankiet wpłaty na rzecz Towarzystwa Częstochowskiej Fabryki Odlewów i Emalierni „Metalurgia”, Częstochowa, ul. Krótka 31	23
Dok. 32. Przed 1939, Radom. Fabryka Odlewów Kutekanych i Żelaznych E. Gottlieb i Synowie w Radomiu, ul. Dolna 3, Potwierdzenie nr 16 wysłania towarów do Sz. Zelinger i H. Wilczyńskiego w Częstochowie, ul. Warszawska 95 (fragment)	23
Dok. 33. B.d., b.m. Firma [?] Goldberg, Pismo do N.N. [Sz. Zelinger i H. Wilczyński?] (fragment)	23
Dok. 34. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński], Spis narzędzi	24
Dok. 35. Przed 1939, Argentyna, Częstochowa, Warszawa. Różne druki: 1) Firma: „Kupno i sprzedaż szmelcu żelaznego i metali oraz belek żelaznych, szyn budowlanych i starych maszyn, Adolf Epstein”, Częstochowa, ul. Spadek 13, Papier firmowy (fragment); 2) Zarząd Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Częstochowie, Blankiety kwitów: a)–o); 3) Polska Ymca, Warszawa, ul. Marii Konopnickiej 6, Fragment koperty; 4) Związek Syjonistów Rewizjonistów Brith-Hazohar w Polsce (Częstochowa); 5) Argentyna, Ministerstwo Pracy, Druk do ewidencji towarów; 6) Towarzystwo Przyjaciół Historii Żydów w Częstochowie (Nowy Rynek 14), Papier listowy; 7) Związkowa Centrala Inkasowa (Warszawa), Druk do sporządzenia wykazu dokumentów złożonych w Centrali; 8) Towarzystwo Ubezpieczeń Port (dawniej Polonia) (Warszawa, ul. Krakowskie Przedmieście 59), Papier firmowy (fragment); 9) Ministerstwo Skarbu, Druk „Informacja o transakcjach”; 10) Ilustracja (fragment)	25

CZĘŚĆ DRUGA

GETTO WARSZAWSKIE

Rozdział I: Okólniki Urzędowe KZZN i RŻ dotyczące administracji domu przy ul. Ogrodowej 43

Dok. 36. 9.06.1941, Warszawa. KZZN, Okólnik z 9.06.1941 r. (fragment?)	30
Dok. 37. 1941, Warszawa. KZZN, Okólniki (fragmenty)	31
Dok. 38. 1941, Warszawa-getto. RŻ w Warszawie, Wydział Zabezpieczonych Nieruchomości, Okólniki, a) Okólnik nr 41 z 20.07.1941 r.; b) Okólnik nr 50 (fragmenty)	32
Dok. 39. 16.05.1941, Warszawa-getto. RŻ w Warszawie i KZZN. Okólnik (fragment)	35
Dok. 40. 07.1941, Warszawa-getto. RŻ w Warszawie, Wydział Ewidencji Ludności Żydowskiej RŻ w Warszawie, ul. Leszno 15, Okólnik (fragment)	36
Dok. 41. 9.07.1941, Warszawa. KZZN, Okólnik z 9.07.1941 r.	37
Dok. 42. 15.07.1941, Warszawa. KZZN, Okólnik z 15.07.1941 r.	38
Dok. 43. 29.08.1941, Warszawa. KZZN, Okólnik z 29.08.1941 r.	40

VIII Spis treści

Dok. 44. 1941, Warszawa. KZZN [?], Okólnik (fragment)	40
Dok. 45. 15.09.1941, Warszawa. KZZN, Pismo z 15.09.1941 r. do Henryka Wilczyńskiego	41
Dok. 46. 16.09.1941, Warszawa. KZZN, Okólnik z 16.09.1941 r.	42
Dok. 47. 17.09.1941, Warszawa. KZZN, Pismo z 17.09.1941 r. do Henryka Wilczyńskiego	43
Dok. 48. 1941, Warszawa-getto. RŻ w Warszawie, Okólniki, a) Okólnik nr 28; b) Okólnik dotyczący sprawozdania z działalności Zakładu Zaopatrywania RŻ za wrzesień 1941 r. (fragmenty)	44
Dok. 49. 9.11.1941, Warszawa. KZZN, Okólnik z 9.11.1941 r.	45
Dok. 50. B.d., Warszawa. KZZN [?], Ankieta do oceny stanu mieszkania (fragmenty)	46

Rozdział II: Korespondencja i notatki

Dok. 51. B.d. [1940?], Warszawa [?], M. Hochberg, Listy do [Chaskiela] Wilczyńskiego ..	50
Dok. 52. B.d., Warszawa-getto. RŻ w Warszawie, Wydział Opłat na rzecz Szpitalnictwa, Okólnik (fragment)	50
Dok. 53. 13.01.1941, Warszawa-getto. RŻ w Warszawie, Wydział Opłat na rzecz Szpitalnictwa, Nakaz opłaty składek na rzecz szpitalnictwa	51
Dok. 54. 7.04.1941, Warszawa-getto. RŻ w Warszawie, Wydział III Składki Gminnej, Decyzja z 7.04.1941 r. o umorzeniu H. Wilczyńskiemu składki gminnej	52
Dok. 55. 3.06.1941, Warszawa-getto. RŻ w Warszawie, ZZ, Pokwitowanie nr 404 z 3.06. 1941 r. opłaty za wydanie karty aprowizacyjnej dla [Chaskiela] Wilczyńskiego ..	53
Dok. 56. 19.06.1941, Warszawa-getto. Towarzystwo Popierania Pracy Rolnej i Rzemieślniczej wśród Żydów „TOPOROL”, H. Kalnicki, Zaproszenie z 19.06.1941 r. dla H. Wilczyńskiego na zebranie	53
Dok. 57. 10.09.1941, Warszawa-getto. ŻTOS, SPS, Pismo z 10.09.1941 r. do Ch[askiela] Wilczyńskiego	54
Dok. 58. 28.08.1941, Warszawa-getto. ŻTOS, SPS, Pismo z 28.08.1941 r. do [Chaskiela] Wilczyńskiego	55
Dok. 59. 1.09.1941, Warszawa-getto. ŻTOS, SPS, Pismo z 1.09.1941 r. do [Chaskiela] Wilczyńskiego	55
Dok. 60. Przed 7.09.1941, Warszawa-getto. ŻTOS, SPS, Zaproszenie dla [Chaskiela] Wilczyńskiego na odprawę instruktorów	56
Dok. 61. 26.09.1941, Warszawa-getto. ŻTOS, SPS, Zaproszenie z 26.09.1941 r. dla [Chaskiela] Wilczyńskiego na odprawę instruktorów	57
Dok. 62. 1.12.1941, Warszawa-getto. [Chaskiel] Wilczyński, Brudnopis listu z 1.12.1941 r. do Wydziału Zabezpieczonych Nieruchomości RŻ w Warszawie (fragment)	57
Dok. 63. 16.12.1941, Warszawa-getto. N.N., Koperta zaadresowana do S. Gutgelda	58
Dok. 64. 23.12.1941, Warszawa-getto. RŻ w Warszawie, Biuro Kwaterunkowe, Pismo z 23.12.1941 r. do Haskiela Wilczyńskiego	58
Dok. 65. 1941, Warszawa-getto. [Chaskiel Wilczyński], Notatki do odpowiedzi na ankiety o nieznanym formularzu, dotyczące zapewne komitetów domowych przy ul. Ogrodowej 43, 47, 49 i 55	59

Dok. 66. 1941, Warszawa-getto. [Chaskiel Wilczyński], Spis wpłat na akcję pejsachową mieszkańców domów przy ul. Ogrodowej 43, 45, 47, 49, 53 i 55	61
Dok. 67. B.d., Warszawa-getto. [Chaskiel Wilczyński], Różne notatki i zestawienia	61
Dok. 68. B.d., Warszawa-getto. [Chaskiel Wilczyński], Spis administratorów [?] wybranych domów na terenie getta	63
Dok. 69. 17.04.[1941], Warszawa-getto. RŻ w Warszawie, ZZ, Wydział Opałowy, Pokwitowanie z 17.04.[1941 r.] dla Ch[askiela] Wilczyńskiego za wpłatę 15 zł	64
Dok. 70. 25.06.1942, Warszawa-getto. [RŻ w Warszawie], Wydział Opieki Społecznej, Pismo z 25.06.1942 r. do Karoli Wilczyńskiej	64

Rozdział III: Ewidencja mieszkańców domu przy ul. Ogrodowej 43

Dok. 71. Przed 26.10.1941, Warszawa-getto. [Chaskiel Wilczyński], „Lista lokatorów domu [ul.] Ogrodowa 43”	66
Dok. 72. [1941], Warszawa-getto. [Chaskiel Wilczyński] i J.M. Łabędź, Listy uchodźców zameldowanych w domu [ul.] Ogrodowa 43” (fragmenty)	67
Dok. 73. 2.04.1941, Warszawa-getto. RŻ w Warszawie, Wydział Zdrowia, Ośrodek Zdrowia II, dr Zofia Ettinger, Zaświadczenie z 2.04.1941 r. dla Szlamy Hepnera (ul. Ogrodowa 43 m. 25) o szczepieniu przeciw durowi brzuszemu	70
Dok. 74. [1941], Warszawa getto. Chaskiel Wilczyński, „Wykaz zaległości za komorne na 1 VI [1941 r.?, ul.] Ogrodowa 43”	71
Dok. 75. [1941], Warszawa-getto. [Chaskiel Wilczyński], Wykaz zaległości za komorne mieszkańców domu przy ul. Ogrodowej 43 (fragment)	72
Dok. 76. 22.10.1941, Warszawa-getto. [RŻ w Warszawie, ZZ], Okręgowe Biuro Rozdziału Kart Apropowizacyjnych nr 2, Ogłoszenie z 22.10.1941 r. do mieszkańców domu przy Ogrodowej [43?] (fragment)	74
Dok. 77. 30.10.1941, Warszawa-getto. [Chaskiel Wilczyński], „Lista osób zameldowanych do 26.10.1941 r. w domu przy ul. Ogrodowej 43, dla których kart aprowizacyjnych na m[iesiąc] listopad 1941 r. nie wykupiono i nie wydano” (fragment)	74
Dok. 78. Przed 26.10.1941, Warszawa-getto. [Chaskiel Wilczyński], „Lista osób zameldowanych przy ul. Ogrodowej 43, którzy figurują w wykazie mieszkańców tego domu na m[iesiąc] listopad, a kart aprowizacyjnych tam jeszcze nie otrzymali” ..	76
Dok. 79. 11–15.11.1941, Warszawa-getto. Administracja domu przy ul. Ogrodowej 43, Chaskiel Wilczyński, Formularze z 11, 14 i 15.11.1941 r. zgłoszenia zmiany adresu ...	77
Dok. 80. 11–25.11.1941, Warszawa-getto. Administracja domu przy ul. Ogrodowej 43, Chaskiel Wilczyński, Formularze z 11, 14, 15 i 25.11.1941 r. zgłoszenia zmiany adresu	89

Rozdział IV: Varia

Dok. 81. Po 5.11.1941, Warszawa-getto. N.N., Relacja z pobytu na Pawiaku [?] (fragment?)	104
Dok. 82. B.d., Warszawa-getto. N.N., Wykaz imienny rzemieślników w getcie warszawskim (fragment)	106

X Spis treści

CZĘŚĆ TRZECIA

PRACE HISTORYCZNE

Dok. 83. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński], Spis opracowań	108
Dok. 84. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński], Notatki do pracy o oświacie Żydów.....	109
Dok. 85. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński], Plan monografii historycznej Żydów Często- chowy	110
Dok. 86. B.d., b.m. Ch[askiel] Wilczyński, Opracowanie pt. "צו דער געשיכטע פֿונם חסידים אין "Przyczynek do historii chasydyzmu w Polsce" [„פּוילן”]	111
Dok. 87. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński], Opracowanie pt. "די גסיסה פֿון דער וואַרשעווער "Agonia reprezentacji warszawskiego kahału" [„קהילה־רעפּרעזענטאַציע”]	146
Dok. 88. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński], Opracowanie pt. "דער קאַמף אַרום דער ליקוידאַציע "Walka wokół likwidacji kahałów" [„פֿון די קהילות”]	165
Dok. 89. B.d., b.m. Chaskiel Wilczyński, Opracowanie pt. "די ליקוידאַציע פֿון די קהילות מיט "Likwidacja kahałów, konfiskata ich majątków i wie- rzytelności" [„זייערע פֿאַרמעגענס און הוֹבוֹת”]	174
Dok. 90. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński], Praca pt. "דאָס אינפֿירן פֿון די דאָזאַר־באַזשויטש'ס "„Utworzenie dozorów bóżniczych”]	184
Dok. 91. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński], Opracowanie pt. "די ערשטע דאָזאַרעס אין דער "Pierwsze dozory bóżnicze w stolicy" [„רעזידענץ”]	190
Dok. 92. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński], Opracowanie pt. "די ליקוידאַציע פֿון די חֲבֵרוֹת "„Likwidacja bractw religijnych”]	200
Dok. 93. B.d., Warszawa-getto. [Chaskiel Wilczyński], Opracowanie pt. "צו דער געשיכטע "Przyczynek do historii Żydów Berdyczowa" [„פֿון די באַרדיטשעווער יידן”]	207
Dok. 94. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński], Opracowanie pt. "באַמיונגען פֿון פּוילישע יידן "Starania polskich Żydów o dostęp do wol- nych zawodów”]	216
Dok. 95. Po 1941, Warszawa-getto. [Chaskiel Wilczyński], Opracowanie pt. "ערד־אַרבעט אין "Rolnictwo w Księżstwie Warszawskim”] (fragment[?])	224
Dok. 96. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński], Opracowanie pt. "יידישע קאָלאָניזאַציע פֿון פּוילן. "Kolonizacja żydowska w Polsce. Okres Królestwa Kon- gresowego”] (brak zakończenia)	233
Dok. 97. 3.06.1935, Czarnocin. N.N., List z 3.06.1935 r. do Chaskiela Wilczyńskiego (Gro- dziec koło Będzina, ul. Legionów 7)	263
Dok. 98. Po 1935, b.m. [Chaskiel Wilczyński], Opracowanie pt. „Żydzi a służba chrześci- jańska”	265
Dok. 99. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński], Opracowanie pt. "יידישע מיליטערי־דינסט און רעקרוטן. "Żydowska służba wojskowa i podatek rekrutowy w daw- nej Polsce”]	269
Dok. 100. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński], Notatki i odsyłacze do źródeł, dotyczące służby wojskowej Żydów w XIX w.	278
Dok. 101. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński], Opracowanie pt. "רעקרוטן־שטייער, פּעריאָד "Podatek rekrutowy w okresie Królestwa Polskiego”]	288

Dok. 102. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński], Opracowanie pt. "מיליטער־שטייערן פֿון יידן בעת נאָוועמבער אויפֿשטאַנד" [„Opodatkowanie Żydów na rzecz wojska w okresie powstania listopadowego”]	312
Dok. 103. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński], Opracowanie pt. "די יידישע צושטעלונגען פֿון פעלצן פֿאַר דער פּוילישער אַרמיי בעת נאָוועמבער אויפֿשטאַנד" [„Dostawy futer przez Żydów dla wojska polskiego w czasie powstania listopadowego”]	332
Dok. 104. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński], Opracowanie pt. "ענין פּויזנער אין יאָר 1831" [„Sprawa Posnera w roku 1831”]	339

CZĘŚĆ CZWARTA

NOTATKI DO PRAC HISTORYCZNYCH

Rozdział I: Wypisy do monografii o Żydach w Częstochowie

Dok. 105. B.d., b.m. Müntzer (Stara Częstochowa), Pismo do podprefekta powiatu częstochowskiego [Stanisława Nieszkowskiego] (fragment)	350
Dok. 106. B.d., b.m. Müntzer (Stara Częstochowa), Pismo z 30.07.1815 r. do gminy żydowskiej w Starej Częstochowie	350
Dok. 107. B.d., b.m. N.N., Wypisy ze źródeł	351

Rozdział II: Wypisy i notatki źródłowe do prac o walce Żydów polskich o prawa obywatelskie w pierwszej połowie XIX wieku

Dok. 108. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński], Wypisy i notatki źródłowe (fragmenty)	356
Dok. 109. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński], Wypisy i notatki źródłowe (fragmenty)	377
Dok. 110. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński], Wypisy i notatki źródłowe (fragmenty)	381
Dok. 111. B.d., b.m. [Chaskiel Wilczyński], Notatki dotyczące służby wojskowej Żydów w Księstwie Warszawskim (fragment)	396

Słownik terminów	398
Bibliografia	403
Summary	412
Indeks osób	414
Indeks nazw geograficznych	426
Wykaz sygnatur	433